

Slovenské regionálne kultúrne strediská Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku

V minulom čísle nášho bulletinu sme Vám predstavili päť slovenských regiónov a regionálnych kultúrnych ÚKSM v Maďarsku (*Jača, Čerňa, Békešská Čaba, Sarvaš Mlynky*).

V našom 11. bulletine Vám v krátkosti priblížime ďalších päť regiónov (*Slovenský Komlós, Veňarec, Ečer, Bánhida, Nové Mesto pod Šiatrom – Baňačka*).

Môžete sa dozvedieť o zaujímavých historických skutočnostiach, priebehu osídlenia týchto slovenských obcí, ale aj o ďalších zaujímavostiach.

SLOVENSKÝ KOMLÓŠ

Slovenský Komlós sa nachádza v juhozápadnom cípe Békešskej župy. Začiatkom 18. storočia barón Jozef Rudňanský usadil na svojich zemianskych majetkoch v Sentandráši slovenských poddaných. Napätie pri kolonizácii podnecovalo Slovákov k ďalšiemu sťahovaniu. Zemepán im ponúkol pustatinu Komlós, kde sa podľa zmluvy z r. 1746 osadilo 80 slovenských rodín. Po národnooslobodzovacom boji v rokoch 1848-49 sa k väčšinovému evanjelickému obyvateľstvu prisťahovali katolíci a židia. V každodennom styku Komlósania medzi sebou používali stredoslovenské nárečie, ale v cirkevnom a školskom živote bol prítomný aj jazyk českej Kralickej biblie (bibličtina). Výučba slovenského jazyka sa začala v roku 1946, keď založili slovenskú základnú školu. Čulý kultúrny život sa tu začal na začiatku 20. storočia, keď vzniklo slovenské ochotnícke divadlo, ktoré s menšími prestávkami funguje dodnes.

VEŇAREC

Na územie dnešného novohradského a hevešského regiónu prišli slovenskí usadlíci a rodiny zo zvolenskej, hontianskej, novohradskej, gemerskej a oravskej stolice po tureckých expanziách od začiatku 70. rokov 18. storočia vo viacerých vlnách. Priniesli so sebou aj svoje náboženstvo. Vyučovanie slovenského jazyka bolo v tomto regióne neustále prítomné. Významné podujatia regiónu sú Novohradské župné národnostné stretnutie – Banka (od roku 1966), Haluškový festival – Veňarec (od roku 2004), Regionálny slovenský národnostný deň – Šalgótarján (od roku 2003).

EČER

V Ečerskom regióne žijú Slováci už takmer 300 rokov. Na územie regiónu prišli z okolia Nitry, Trenčína, Zvolena, Novohradu a Oravy. Táto skutočnosť sa odzrkadľuje aj v nárečí jednotlivých obcí. Jedna časť obyvateľstva týchto osád je katolíckeho vyznania, druhá sa hlási k evanjelickému vierovyznaniu. Slovenský jazyk sa vyučuje iba na základných školách v Šáre a Čemeri, ale v prevažnej väčšine obcí sú pre záujemcov zriadené kurzy slovenského jazyka. Obyvatelia tohto regiónu, ktorí sa hlásia k slovenskej národnosti uchovávajú kultúrnu identitu, ktorá sa prejavuje v oblasti nehmotného dedičstva, pestrých krojov a gastronómii.

BÁNHIDA

Po vyhnaní Turkov v rokoch 1720-1730 presídlil gróf Jozef Esterházy z Trenčianskej a Nitrianskej stolice do vyľudnenej Bánhidy katolíckych Slovákov. Od tejto doby je Bánhida osadou s väčšinovým slovenským obyvateľstvom. V r. 1946 stratila obec svoju samostatnosť a stala sa súčasťou mesta Tatabánya. Terajší obyvatelia Tatabáne-Bánhidy sú tiež katolíckeho vierovyznania, ich rímskokatolícky Farský kostol Sv. Michala je najväčším kostolom v kraji. V Tatabáni-Bánhide sa slovenský jazyk vyučuje vo všetkých ročníkoch Základnej školy M. Jókaiho.

NOVÉ MESTO POD ŠIATROM – BAŇAČKA

Baňačka leží severozápadne od Nového Mesta pod Šiatrom v severovýchodnom kúte Boršodsko-Abovsko-Zemplínskej župy na severovýchode Maďarska. Obyvateľstvo sa zo začiatku venovalo baníctvu. V 14. storočí sa tu usadili talianski baníci, neskôr Nemci a okolo roku 1360 do obce presídlili karpatských Rusínov, husitskom období Čechov a Moravanov. V rokoch 1700 do obce prisťahovali Slovákov. Starší obyvatelia hovoria medzi sebou najmä východoslovenským nárečím. Dnes už mladí toto nárečie neovládajú. Slovenský jazyk sa vyučuje v blízkom Novom Meste pod Šiatrom v Maďarsko-slovenskej dvojazyčnej národnostnej základnej škole a kolégiu, ktoré patria pod správu Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku. Liturgickým jazykom väčšinového gréckokatolíckeho obyvateľstva bola až do roku 1920 staroslovienčina. Jedno z najvýznamnejších podujatí obce je Mariánske stretnutie speváckych zborov, ktoré sa každoročne koná v septembri.

